

Colecția Viața în Hristos
Pagini de Filocalie

2

Sfântul Calist Angelicoudes

TREI TRATATE ISIHASTE

Traducere din limba greacă veche și note
de Laura Enache

Studiu introductiv de IPS Simeon Koutsas,
Mitropolit de Nea Smyrni,
tradus în limba română de Conf. univ. dr. Carmen-Maria Bolocan

Ediție îngrijită și bibliografie de Pr. Dragoș Bahrim

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura DOXOLOGIA
Iași, 2012

CUPRINS

Lista de abrevieri	7
Calist Angelicoudes și mângâierile vieții isihaste.	
Studiu introductiv	
(IPS Simeon Koutsas, Mitropolit de Nea Smyrni, traducere de Conf. univ. dr. Carmen-Maria Bolocan)	9
I. Calist Angelicoudes. Studiu biografic	9
II. Învățătura duhovnicească a lui Calist Angelicoudes	22
III. Opera literară a lui Calist Angelicoudes	62
IV. Concluzii	109
Notă asupra ediției	
(Pr. Dragoș Bahrim)	113
Sfântul Calist Angelicoudes, Trei tratate isihaste	
(traducere de Laura Enache)	117
Cuvântul al XXIII-lea Despre împărtășirea Duhului Sfânt și cum ne vin nouă prin aceasta toate darurile dumnezeiești în Hristos	119
Cuvântul al XVI-lea Despre războiul cel înțeleghător și despre sfânta isihie care-i urmează	162
Cuvântul al V-lea Despre Duhul Sfânt și despre cum lucrează în cei credincioși	186
Apendice	207
Bibliografie	215

Indice de referințe patristice sau alți autori vechi	233
Indici de referințe scripturistice	236
Indici de nume proprii	242

Cuvântul al XXIII-lea
Despre împărtășirea Duhului Sfânt
și cum ne vin nouă prin aceasta
toate darurile dumnezeiești în Hristos

1. Prolog

În inimă – de unde ies, după cum a spus Domnul, cugetele rele care îl spurcă pe om¹ –, se naște, odată cu cercetarea dumnezeiască și negrăită a harului, o energie duhovnicească și de viață făcătoare, mișcată în mod vizibil și percepută inteligibil în locul central al inimii, cu adevărat mai repede decât lumina care se revarsă din lampă. Că suflare este această mișcare, mintea o vede foarte limpede și știe sigur că, adunând mintea în ea însăși, o cheamă la sine și sădește înlăuntru vederea dumnezeiască, potrivit cu firea celui ce participă la ea, nimicind orice cuget care o împrăștie.

Și mai mult decât atât, mintea are conștiința clară că această simțire inteligibilă (νοερά αἰσθησις), senină, umple sufletul de bucurie negrăită, de nespūsă dragoste și nemăsurată plăcere. Ce înseamnă exact a cunoaște numai pe Dumnezeu ca dătător a tot binele, dacă nu energia Duhului Celui de viață făcător și îndumnezeitor, aceasta o înțeleg cei ce participă la această energie și sunt uniți cu ea. Căci aceștia își mută inima la dumnezeiasca și îndumnezeitoare simplitate și la dumnezeiasca dragoste cea mai presus de lume și la această sfântă legătură, neînșelată și nevinovată, a dragostei față de aproapele,

---

¹ Cf. Mt. 15, 18-19.

3. Că puterea participată de sfinți este putere a Duhului și nu ipostasul însuși

Căci această putere se naște prin Duhul Sfânt, Cel ce purcede după ipostas din Tatăl, potrivit făgăduinței, și se revarsă din Duhul lui Dumnezeu peste credincioși în zilele cele din urmă, cum a profețit Ioil. În zilele cele din urmă, zice profetul după cuvântul lui Dumnezeu Însuși: „Voi vărsa din Duhul Meu peste tot trupul”⁵, la care părinții adaugă: tot trupul credincios adică. *Voi vărsa din Duhul Meu*, iar nu „voi vărsa Duhul Meu”⁶. Căci nu dumnezeirea o revarsă, potrivit cu distincția cea mai clară a Părinților, ci darul⁷. De aceea și Domnul Iisus Hristos a zis că „veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi”⁸. Veți lua *putere*, iar nu Duhul Însuși. „Alta, zice, este puterea dăruită și altul este Duhul, Cel ce dăruiește”⁹. De aici și corifeul apostolilor în cuvântarea sa către Iudei zice despre Domnul Iisus Hristos: „primind de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, L-a revărsat pe Acesta, cum vedeți și auziți voi”¹⁰. Făgăduința Duhului este revărsată și nu Duhul Însuși. Încă Petru iarăși: „Să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre și veți primi”¹¹ – în nici un caz nu veți primi Duhul, căci după fire Duhul este neparticipat oricărei făpturi născute. Dar ce veți primi? „Darul Duhului Sfânt”¹². „Căci altul este împăratul și altul darul Împăratului”¹³, după cum spune limpede autorul cugetător de Dumnezeu.

---

⁵ Ioil 3, 1.

⁶ Cf. Sf. Grigorie Palama, *Capetele despre cunoștința naturală* 85, PG 150, 1173C.

⁷ Cf. Pseudo-Ioan Gură de Aur, *De Spiritu Sancto* 9, PG 52, 826.

⁸ Fap. 1, 8.

⁹ Pseudo-Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, PG 52, 826.

¹⁰ Fap. 2, 33.

¹¹ Fap. 2, 38.

¹² *Ibidem*.

¹³ Pseudo-Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, 7, PG 52, 822.

și, pe scurt, care arată toate roadele Duhului – pe care le enumeră Apostolul² – din Care se poate vedea că au răsărit.

2. De unde vine faptul că se întâmplă și celor duhovnicești să se poticnească?

Trebuie totuși să se știe aceasta: că așa cum lampa aprinsă este necesară izvorării luminii, tot așa este necesară acestui har dăruit de Dumnezeu, ca o temelie și un început, credința împodobită cu smerenia, pe care părinții o numesc cunoscătoare. Dar această credință nu există fără oarecare întunecare, chiar de la nașterea ei, nici nu urmează minții desăvârșit și fără efort. Prin urmare, nici acest dar îndumnezeitor nu vine să sufle de la început neîncetat și neîntrerupt în inimă, ci uneori încetează, fiindcă și păcatul care „grabnic ne împresoară”³ află loc de intrare, dacă mintea noastră nu se roagă cu luare aminte, prin fixarea cu stăruință a atenției în inimă. Când se întâmplă aceasta, de îndată se arată lucrarea acestui dar, când sunt distruse de focul dragostei toate meșteșugirile vrăjmașului și inima îndulcită se arată plină de pace și seninătate și tinde spre Dumnezeu cu cea mai mare bucurie și veselie și, umplând-o deopotrivă cu înțelepciune, o face pe aceasta să se bucure și să verse râuri de lacrimi veselitoare.

Cu trecerea timpului și o viață corespunzătoare, dacă nu întâmpină nici un motiv de tulburare, sufletul se va păstra în pace, liniște și lipsă de griji, ținând pajiștile inimii în cea mai mare curăție, prin acest remediu care îl va face încă de aici pe om înger sau, mai degrabă, pe cel pământesc îl va face dumnezeu în chip minunat, după cum spune Marele Vasile: „Omul, fiind locuit de Duhul Sfânt, a avut în el însuși vrednicia de înger al lui Dumnezeu, el fiind de la început praf și cenușă”⁴.

² Cf. Gal. 5, 22.

³ Cf. Evr. 12, 1.

⁴ *Împotriva lui Eunomie* 5, PG 29, 769BC.

3. Că puterea participată de sfinți este putere a Duhului și nu ipostasul însuși

Căci această putere se naște prin Duhul Sfânt, Cel ce purcede după ipostas din Tatăl, potrivit făgăduinței, și se revarsă din Duhul lui Dumnezeu peste credincioși în zilele cele din urmă, cum a profețit Ioil. În zilele cele din urmă, zice profetul după cuvântul lui Dumnezeu Însuși: „Voi vărsa din Duhul Meu peste tot trupul”⁵, la care părinții adaugă: tot trupul credincios adică. *Voi vărsa din Duhul Meu*, iar nu „voi vărsa Duhul Meu”⁶. Căci nu dumnezeirea o revarsă, potrivit cu distincția cea mai clară a Părinților, ci darul⁷. De aceea și Domnul Iisus Hristos a zis că „veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi”⁸. Veți lua *putere*, iar nu Duhul Însuși. „Alta, zice, este puterea dăruită și altul este Duhul, Cel ce dăruiește”⁹. De aici și corifeul apostolilor în cuvântarea sa către Iudei zice despre Domnul Iisus Hristos: „primind de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, L-a revărsat pe Acesta, cum vedeți și auziți voi”¹⁰. Făgăduința Duhului este revărsată și nu Duhul Însuși. Încă Petru iarăși: „Să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre și veți primi”¹¹ – în nici un caz nu veți primi Duhul, căci după fire Duhul este neparticipat oricărei făpturi născute. Dar ce veți primi? „Darul Duhului Sfânt”¹². „Căci altul este împăratul și altul darul Împăratului”¹³, după cum spune limpede autorul cugetător de Dumnezeu.

---

⁵ Ioil 3, 1.

⁶ Cf. Sf. Grigorie Palama, *Capetele despre cunoștința naturală* 85, PG 150, 1173C.

⁷ Cf. Pseudo-Ioan Gură de Aur, *De Spiritu Sancto* 9, PG 52, 826.

⁸ Fap. 1, 8.

⁹ Pseudo-Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, PG 52, 826.

¹⁰ Fap. 2, 33.

¹¹ Fap. 2, 38.

¹² *Ibidem*.

¹³ Pseudo-Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, 7, PG 52, 822.

4. Că energia participată de sfinți este a dumnezeirii întreit ipostatic

Această putere a Duhului Sfânt de la Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt este dăruită celor ce se împărtășesc de ea. Căci este limpede că și firea celor trei persoane, a Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfânt, și cele ale firii una sunt, sau dacă ar vrea cineva să le numească, și putere, și daruri, și energie. De aceea, pe de o parte, Tatăl făgăduiește să reverse darul din Duhul Sfânt¹⁴, pe de altă parte, ni se spune de către Mântuitorul că vom primi Duhul de la Tatăl și că Acela ne va vesti nouă¹⁵, și iarăși când Mântuitorul suflă asupra ucenicilor Săi și le zice „Luați Duh Sfânt”¹⁶. Și mai mult decât atât, ca Unul Care a primit El Însuși de la Tatăl și Care împarte [și altora] zice: „Slava pe care Tu Mi-ai dat-o le-am dat-o lor”¹⁷. Și iarăși, este scris că și Tatăl primește de la Fiul, ceea ce Mântuitorul a spus Tatălui cerând: „Sfințește-i pe ei întru adevărul Tău, cuvântul Tău este adevărul”¹⁸. Și iarăși Domnul Iisus, vrând să îi lumineze pe cei care Îl cunoșteau pe El [ca Hristos], arătându-le că este aceeași slavă, aceeași putere și o singură energie ființială și naturală a dumnezeirii întreit ipostatic, zice și acestea: „După cum Tatăl scoală pe cei morți și le dă viață, tot așa și Fiul dă viață celor ce voiește”¹⁹. Apoi și despre Duhul zice limpede că „Duhul este Cel ce dă viață”²⁰. De aici și Atanasie, patriarhul Alexandriei, zice: „Trebuie să credem că una este sfințirea care vine de la Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt. Fiul fiind Unul, Cuvântul cel viu, trebuie să

---

¹⁴ Cf. Ioil 3, 1.

¹⁵ Cf. In 16, 13.

¹⁶ In 20, 22.

¹⁷ In 17, 22.

¹⁸ In 17, 17.

¹⁹ In 5, 21.

²⁰ In 6, 63.

fie o singură viață deplină și desăvârșită, sfințitoare și luminătoare care este energia și darul Lui care se spune că porcede de la Tatăl, fiindcă strălucește, se trimite și este dată prin Fiul mărturisit că vine de la Tatăl²¹. Și încă: „Cele pe care Duhul le împarte fiecăruia, acestea sunt dăruite de la Tatăl prin Cuvântul. Căci toate ale Tatălui sunt ale Fiului. Prin urmare, și cele date de la Fiul în Duhul Sfânt sunt de asemenea darurile Tatălui²². De aceea și Sfântul Pavel scria către Corinteni: „Darurile sunt felurite, dar același Duh, și felurite slujiri sunt, dar același Domn. Și lucrările sunt felurite, dar este același Dumnezeu, Care lucrează toate în toți²³”.

5. Că dumnezeiasca energie participată de credincioși este numită și Duh

Această putere, energie și dar care sunt date credincioșilor se numesc și duh, omonime fiind cu Duhul cel de viață făcător și dătător. „A trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre²⁴. „Fiindcă dumnezeirea nu se trimite”, zice cel cu cuvintele de aur²⁵. Când Domnul zice: „Vă voi trimite Duhul Sfânt²⁶, vrea să zică *darul* Duhului Sfânt. Căci darul se trimite, Duhul Sfânt nu Se trimite. De acest Duh trimis în inimile credincioșilor de la Dumnezeu, Care este numit Duh al Fiului depinde toată împărțirea harismelor. „Pe acestea toate le lucrează Unul și Același Duh, împărțind fiecăruia deosebi, după cum voiește²⁷. „Dar voi nu sunteți în carne,

---

²¹ Sf. Atanasie al Alexandriei, *Către Serapion*, 1, 20, PG 26, 577C-580A.

²² *Ibidem*, 1, 30, PG 26, 600B.

²³ I Cor. 12, 4-6.

²⁴ Gal. 4, 6.

²⁵ Pseudo-Ioan Gură de Aur, *De Spiritu Sancto* 9, PG 52, 825.

²⁶ In 16, 7.

²⁷ I Cor. 12, 11.

ci în Duh, dacă Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi”²⁸. De aici se vede limpede că [duh] este numele energiei.

6. Cum „dacă cineva nu are Duhul lui Hristos nu este al Lui”²⁹?

„Dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui” și pe bună dreptate, fiindcă toate darurile duhovnicești și toată imitarea lui Dumnezeu³⁰ de aici izvorăsc, ca dintr-un izvor, din Duhul lui Dumnezeu Care locuiește în noi și din Duhul lui Hristos Care este trimis nouă și potrivit Căruia și spunem că suntem în duhul. De aici vine și orice chip care nu este în trup³¹. Cel ce se lipsește de acest izvor, ca unul care nu l-a dobândit, se lipsește, în consecință, și de ceea ce curge dintr-un asemenea izvor, adică de lucrările duhovnicești. Iar cel ce este lipsit de acestea, fiind al propriului lui adevăr și al propriei lui virtuți, cum va putea fi al lui Hristos al Cărui Duh nu Îl are?

7. De aceea puterea unică a dumnezeirii întreit ipostatic se mai numește și la plural „duhuri”

„Căci apa pe care Eu i-o voi da se va face în cel ce o primește izvor”³² a spus Domnul Iisus, dar a spus, de asemenea,

²⁸ Rom. 8, 9.

²⁹ Rom. 8, 9.

³⁰ Termenul θεομιμῆσία este folosit de Sfântul Dionisie Areopagitul în sensul de imitarea lui Dumnezeu (cf. *Ierarhia cerească*, XII, 3, SC, 58 bis, p. 148, *ibidem*, p. 155; *Epistola 8*, PG 3, 1085A), dar aici conotațiile termenului trimit la ideea de îndumnezeire. Leonțiu de Bizanț utilizează același termen cu sensul de imitare a lui Hristos (cf. *Împotriva lui Nestorie și Eutihie 2*, PG 86, 1337A, 1349C).

³¹ Vrea să spună că faptul de a nu fi în trup depinde tot de Duhul lui Hristos pe Care Îl avem sălășluit în noi ca un izvor, iar cine se lipsește de acest izvor, se lipsește și de lucrările lui și nu poate spune că nu este în trup, oricâte virtuți ar lucra. Numai dobândirea Duhului Sfânt ne face să nu fim în trup, ci în duh.

³² In 4, 14.

în alte locuri că acest dar nu numai că se face izvor, nici numai râu, ci râuri nesfârșite. „Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din pântecele lui”³³. Iar în alte locuri iarăși a numit putere aceste râuri ca atunci când spune: „Veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi”³⁴.

Căci una fiind această putere întăritoare în inimă și suflarea Duhului împărtășită celor credincioși, cum am spus deja, înaintează și tinde spre toată virtutea imitatoare a lui Dumnezeu și călăuzește mintea spre contemplare și lucrează împreună cu ea și mângâie și se unește cu sufletul spre împlinirea a tot binele, încât pare că această unică putere nu este una, ci mai multe. De aceea și acel ucenic sfânt iubit al lui Hristos reduce în chip înțelept mulțimea aceea de râuri la împărtășirea unică a Duhului, adăugând: „Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe care aveau să-L primească acei ce cred în El”³⁵. Aceasta o arată și Sfântul Pavel când socotește câte sunt aceste daruri ale Duhului Sfânt: „Și fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos. Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune, iar altuia, după același Duh, cuvântul cunoștinței, și unuia i se dă întru același Duh credință, iar altuia darurile vindecărilor, întru același Duh”³⁶. După ce a spus că înțelepciunea, cunoștința și credința sunt virtuți, într-o oarecare măsură diferite ale sufletului și împlinite cu ajutorul arătării Duhului în noi, ca nu cumva cineva să presupună că este vreo diferență și în împărtășirea Duhului plecând de la diferența virtuților amintite, Apostolul, în chip foarte rațional, reușește să surprindă cugetul ucenicului iubit al lui Hristos, adăugând la fiecare dintre virtuțile acelea „prin Duhul Sfânt”, „potrivit cu același Duh”, „întru același Duh”, ca să cugeți că dispozițiile felurite și multiple ale virtuților

---

³³ In 7, 38.

³⁴ Fap. 1, 8.

³⁵ In 7, 39.

³⁶ I Cor. 12, 7-9.

se împlinesc în chip drept, cuvios și plăcut lui Dumnezeu, potrivit Unuia și Aceluiași Duh, Care Se arată în noi prin har. De aceea și adaugă: „Unuia faceri de minuni, iar altuia proorocie; unuia deosebirea duhurilor, iar altuia feluri de limbi și altuia tălmăcirea limbilor”³⁷. Și astfel, ca și cum ar recapitula scopul învățaturii sale, adaugă: „Și toate acestea le lucrează Unul și Același Duh, împărțind fiecăruia deosebi, după cum voiește”³⁸. Întru acestea și dumnezeiescul Hrisostom, acest mare învățător, cu adevărat vrednic de a fi citat: „La Dumnezeu, zice, una este strălucirea. Aceasta, trimisă fiind la noi prin energii, împlinește felurite străluciri: unuia îi dăruiește strălucirea profeției, altuia strălucirea apostoliei, altuia martiriul”.

8. Ce este deosebirea harului la credincioși?

Harul nu se împarte astfel la întâmplare, ci pe măsură ce află sufletele potrivite, nu după autoritatea Duhului, ci proporțional cu credința. Căci așa cum înfloriturile și broderiile aurite ale veșmântului împărătesc primesc razele de soare și reflectă felurite străluciri de mărgăritar, ca și cum frumusețea vopselei ar lucra o asemenea varietate de culori și ca și cum vopseaua ar schimba frumusețea aerului în aur, porfiră sau smarald sau în altceva dintre culori, nu fiindcă raza se împarte, ci fiindcă alcătuirea veșmântului face să varieze raza în funcție de lumină, tot așa ar putea spune cineva și despre apa care închipuie împărtășirea dumnezeiască a Duhului. Căci apa, deși transmite propria ei umezeală plantelor și copacilor în același fel, totuși face să răsară roade diferite și felurite miresme din aceeași umezeală, dar aceasta nu din pricina umezelii, ci din pricina dispozițiilor naturale ale plantei sau ale pomilor de a o absorbi. La fel ai putea vedea că este

---

³⁷ I Cor. 12, 10.

³⁸ I Cor. 12, 11.

și cu sufletul, când izvorul de viață făcător al harului adapă și face să crească dispoziția naturală a sufletului pe care trebuie să o comparăm fie cu sămânța, fie cu vlăstarul pomului. „Căci Duhul nu face să se nască această dispoziție”³⁹ zice Sfântul Maxim, ci, potrivit cu dumnezeiescul Său discernământ, Se unește cu cel ce participă la El. De aceea este numit de Domnul Iisus Mângâietor⁴⁰, iar nu silire (βίαια), și când va veni ne va aminti și ne va învăța și ne va vesti nouă toate, plecând orice constrângere prin harul stăpânitor al autorității Sale. Căci dacă, prin atotputernicia Sa, ar împărți darurile Sale tuturor fără osebire, și nu după vrednicia fiecăruia, toți am fi părtași darurilor Lui. Căci toți suntem făpturi ale lui Dumnezeu, deopotrivă de iubite. De aceea și este scris ca de la Dumnezeu: „Dumnezei sunteți și toți fiii ai celui Preaînalt, dar voi ca niște oameni muriți”⁴¹. Vezi neștirbirea și neîmpuținarea acestei autorități? Pricepi cum Duhul Își împarte darurile nu după puterea Lui absolută, ci după cum îi este fiecăruia de folos și proporțional cu credința?

9. Că este cu neputință ca omul să fie curățit mai înainte de a participa în mod manifest (ἐναργυῶς) la Duhul

Trebuie să fie curățit? Celor ce voiesc, Duhul le vine în ajutor, de vreme ce nici nu este cu putință ca cineva vreo dată, fără ajutorul Duhului, să dobândească fie și numai o adiere de curăție. De aceea David cel minunat Îl roagă pe Dumnezeu zicând: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele”⁴². Cum va fi aceasta? Dacă „Duhul Tău cel Sfânt nu Îl vei lua de

---

³⁹ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Quaestiones ad Thalassium* 6, PG 90, 280D.

⁴⁰ Cf. Ioan 14, 26.

⁴¹ Ps. 81, 6-7.

⁴² Ps. 50, 12.

la mine"⁴³. Și susține apoi: „cu Dumnezeuul meu voi trece zidul"⁴⁴. Căci și Sfântul Pavel spune că de aici este mântuirea și de aici mărturisește că este curățirea zicând: „Ne-a mântuit pe noi prin baia nașterii din nou și prin înnoirea Duhului Sfânt pe Care L-a vărsat peste noi din belșug"⁴⁵. Și încă: „Dar v-ați sfințit, v-ați îndreptat în numele Domnului Iisus Hristos și în Duhul Dumnezeului nostru"⁴⁶. Și Marele Vasile: „Ceea ce este mișcat cu mișcare veșnică de Duhul Sfânt a devenit ființă vie și sfântă"⁴⁷. Și iarăși zice: „Nu există sfințire fără Duhul Sfânt"⁴⁸. Și iarăși: „Toate se sfințesc prin Cel ce este singur sfânt și Care zice despre El Însuși: «zice Sfântul»"⁴⁹. Dar sfințește prin Duhul. Căci Duhul este semnul sfințirii lui Dumnezeu și izvorul a toată sfințirea pentru toți și toți suntem chemați la sfințirea Duhului, după cum învață apostolul^{50/51}. „Nenorocite, așadar, se arată toate cele făptuite de noi înaintea Domnului, lipsite fiind de slava lui Dumnezeu, din pricina firii create, dacă nu participă la dumnezeire"⁵². Și cum nu ar fi nenorocite și mai ales slabe și stinse foarte cele neîntărite de Duhul cel de viață făcător și dătător de putere? „Veți lua putere, venind peste voi Duhul Sfânt"⁵³ a zis Domnul Iisus. Așadar, în mod vădit, oricine, mai înainte de venirea Duhului Sfânt, va fi lipsit de puterea cuvenită oricărui creștin și, prin urmare, va fi slab și neputincios. De aceea, Ecclesiastul, iubitorul de înțelepciune și părtașul Duhului

---

⁴³ Ps. 50, 13.

⁴⁴ Ps. 17, 32.

⁴⁵ Tit 3, 5-6.

⁴⁶ I Cor. 6, 11.

⁴⁷ Sf. Vasile cel Mare, *Împotriva lui Eunomie*, 5, PG 29, 769B.

⁴⁸ Idem, *Despre Duhul Sfânt*, XVI, 38, SC 17 bis, p. 380.

⁴⁹ Is. 40, 25.

⁵⁰ I Tes. 4, 7.

⁵¹ Sf. Vasile cel Mare, *Împotriva lui Eunomie*, 5, PG 29, 725CD.

⁵² *Ibidem*, 724BC.

⁵³ Fap. 1, 8.